

házában, kegyelemkenyéren él! – sóhajtotta Linka néni, aztán mindketten kikacsáztak.

A két megsértett hölgy kiviharzása után Téreyné dühös pillantásokat lövellt férjére, mintegy elégtételt kérve. De Térey Gábor, szokása szerint, csak nyaka közé húzta a fejét, és elővette a pipáját.

– Most már azt hiszem, nyugodtan rágyújthatok, befejeztük a vacsorát! – nézett feleségére, majd amikor az nem felelt, hozzátette: – Mert nekem, édes lelkem, tökéletesen elment az étvágyam!

– A maga rokonsága! – sziszegte a felesége. – Húsz esztendeje élek velük... azóta...

– De Mária, kérem, nem vagyunk egyedül! – Most Térey hangja is ingerültté vált. Júlia rendkívül kínosan érezte magát, segélykérően nézett barátnőjére. Mari megértette a pillantását.

– Ha meg tetszik engedni, segítünk az asztalt leszedni. – Mari felállt. – Köszönjük a vacsorát, és nyugodalmas jó éjszakát kívánunk!

– Nyugodalmas jó éjszakát. – Júlia szinte felpattant, majd összeütközött a belépő szobalánnyal, úgy sietett az asztalleszedéssel. És csak akkor sóhajtott fel megkönnyebbülten, amikor már mindketten Mari szobájában voltak. Most könnyen leselkedhettek, mert nem gyújtottak lámpát, és a sötétből az ablakba könyökölve figyelték Petőfi ablakát. Várták, mikor gyullad ki fény a szobában.

Múltak a percek, Mari két párnát rakott az ablakpárkányra, hogy arra könyököljenek, majd kisurrant a szobából, s a kamrából szőlőt hozott be, azt csipegették várakozás közben. A fogadó zajos volt. A kivilágított étteremben minden asztalnál ültek, áthallatszott a cigányzene és a kurjongatás. – Nézd, mintha Petőfi ülne ott! – súgta Júlia.

– Nem hinném, nem látom a kihajtott inggallérját – felelte

Mari –, de lehet, hogy el is költözött a fogadóból, hiszen Lajos gróf kortesei megfenyegették, hogy beárulják a grófnál.

– Attól Petőfi nem ijed meg! – Júlia hangja magabiztosan csengett. – Sass Karcsi mesélte, hogy milyen bátor ember! És Dierkesz is azt mondta, hogy úgy nézett az egész részeg, borgőzös társaságra, mint az oroszlánszelídítő a vadállatokra!

– Oroszlánszelídítő? Micsoda ötleteid vannak, Júlia! – Mari hangosan felnevetett, de aztán ijedten elhallgatott. – Maradjunk csendben, anyám azt hiszi, hogy már lefeküdtünk. Ha véletlenül erre jár, és meghallja a hangunkat, mindjárt itt terem, és ágyba parancsol mindkettőnket! Holnapután lesz a megyebál, de már holnap délután kamillateás borogatást kell az arcunkra rakni. Ez a harmadik megyebál, amire elmegyek, és anyám már a második bálon is szememre hányta, hogy milyen szégyen az egy lány számára, ha másodszor megy leányfejjel a megyebálra. Kíváncsi vagyok, holnap milyen kellemetlen dolgokat vág majd a fejemhez!

– Én nem rakok kamillateás borogatást az arcomra! Nekem nem édesanyám, nekem nem parancsol! – jelentette ki erőlesen Júlia. Mari bánatosan sóhajtott, és titokban irigyelte barátnője határozottságát.

2.

A Térey-házban másnap is puskaporos volt a hangulat. A vénkisasszony nagynénik nem jelentek meg sem a reggelineél, sem az ebédnél.

Téreyné úgy viselkedett, mint hadvezér a csata napján. Szokása ellenére gyakran az ablakhoz sietett, figyelte, hogy a környékről milyen kocsik érkeznek a Fő térre. Amikor Törökfalvi Papp Zsiga batárját megpillantotta, felcsillant a szeme. Zsiga már többször járt náluk, s Mari szívesen elbeszélgetett vele. Csinos fiú, ezen aztán nincsen semmi kivetnivaló. Megyei aljegyző, az

apja táblabíró, jómódú ember. És Zsiga szabad idejében ügyesen pingálgat, így hát ő is művészlélek, mellette Mari majd elfelejti azt a kóbor muzsikust. Mert Schreiner, az a mamlasz, úgy látszik, nem tud Marival zöld ágra vergődni...

Ott állt Téreyné az ablakban, egy darabig még figyelte a batárokat, hintókat, bricskákat, de a szobalány megzavarta a nézgelődésben. Cili jelentette, hogy Fáni kisasszony elküldte a ruhákat a varrólánnyal.

A ruhákon szerencsére nem volt semmi kivetnivaló, s a kis varrólány boldogan sietett vissza. Pestről már tegnap megérkeztek a virágok, kesztyűk, cipőt lehetett Károlyban is kapni, így a lányok öltözete miatt már nem kellett aggódni. Most már csak az kell, hogy akadjon is valami rendes gavallér, akinek a kedvéért érdemes ennyit fáradozni – mondta Téreyné több ízben a nap folyamán. Ezt harsogta akkor is, amikor nyolcadikán este a két fehérbe öltözött lánnyal és férjével kocsiba ültek, hogy a szemben levő Szarvas fogadóba menjenek.

– A ruhátokra vigyázzatok, összegyűritek a ruhátokat! – sápítozott Téreyné, csak éppen az nem jutott egyiküknek sem eszébe, hogy a néhány lépést a fogadóig gyalog tegyék meg.

– A báltermet kicsinosították – mondta elégedetten Térey, aki nagyon büszke volt Nagykárolyra.

Amikor beléptek a táncterembe, a két lány szeme érdeklődve futotta körbe a helyiséget. A padlót kifényesítették, az ablakokra organtin függönyöket aggattak, nyolc darab tükröt raktak a falakra, két viaszgyertyás csillár ontotta a fényt. Mindamellet Térey Gábor erősen túlzott, amikor a tánctermet szépnek és díszesnek nevezte. A két lányt, ahogy beléptek, már vitték is. Téreyné szuszogva igyekezett a terem egyik végében levő oszlopos karzatához, ott látta Kölcsey Mihálynét, aki Máli lányát hozta el a bálba. A kölcsönös üdvözlés után Kölcseyné sietve érdeklődött, hogy Marinak van-e komoly udvarlója, mert bizony az ő Máliját

nem tudja, hogy adja majd férjhez. Ott van a rossz példa: Antónia, aki huszonöt éves fejjel a szülei nyakára vénül. Azt a derék Pap Endrét kikoszarozta, pedig az igazán neki való volt, holdvilágos poétalélek, meg aztán jogvégzett ember, aki nem is a legrosszabb helyen, Kölcsey Ferenc mellett volt joggyakornok.

– Nézd, Máriám, csak beszélni kell róla, és máris itt van! Most lépett be harmadmagával a táncterembe! Vajon ki az a két fiatalember, akikkel együtt jött? Nem ismerem őket!

Téreyné hanyagul szeméhez emelte lornyonyját, de miután nem látott rajta, ölébe ejtette, és szabad szemmel azonnal meglátta, hogy Pap Endre mellett egyik oldalt Riskó Náci lépked jól szabott frakkban, a másik oldalt pedig virággal beszótt fekete selyematillában egy ismeretlen fiatalember, akit ugyan még sohasem látott, de csalhatatlan bizonyossággal érezte, hogy nem lehet más, mint a Szarvas fogadó ebédlőjében lezajlott szóváltás hőse: Petőfi, a költő.

– Nem ismered, lelkem? – kérdezte a nagyvárosi dáma biztonságával és fölényével. – Az egyik Riskó Náci főjegyző, maga is versfaragó, akár Pap Endre, a harmadik pedig pesti költő: Petőfi Sándor.

– Petőfi Sándor? – Kölcseyné kicsit megilletődötten ejtette ki a költő nevét. – Máli meg Antónia folyton róla beszélnek. Gábor sógorom eddig a Pesti Divatlapot járatta, de hogy Vahot Imre ilyen csúfosan elbánt Petőfivel, és az már nem ír a lapjába, lemondta.

– Vahot Imre elbánt volna Petőfivel? Nem hinném azt, kedvesem – jelentette ki Téreyné igen erélyesen. – Vahot Imrét jól ismerem, bátyját, Vachott Sándort is; igazi gyöngyösi úri famíliából valók, míg ez a Petőfi... két napja van a városban, de már két botránya is volt. Tegnapelőtt azt kiáltotta a megyei uraknak, hogy Károlyi Lajos grófnak minden őse hazaáruló volt, tegnap meg a beiktatáson, amikor egyik szép beszéd a másik után hang-

zott el, beszéd közben felkelt, és kifelé menet hangosan megjegyezte: „Menjünk innen! Egy ültő helyemben ennyi butaságot még nem hallottam!”

Kölcseyné álmélkodva hallgatta Téreyné szavait. És önkéntelenül az a mondat csúszott ki a száján, ami két nap előtt Náncsi néninek: – Bátor ember lehet ez a Petőfi, az egyszer szent igaz!

– És az öltözködése! Magyaros ruhában jön a megyebálra! Nézd, rajta kívül mindenki frakkot visel, vakító fehér mellénnyel!

– Miért? Az csak dicsérni való, ha valaki magyaros ruhában jár! Hiszen a Károlyi grófok is pártfogolják a magyaros öltözködést! Éppen az a bajunk, hogy magyarok vagyunk, és szégyelljük meg titkoljuk a magyarságunkat – jegyezte meg Kölcseyné.

– Mi ugyan nem titkoljuk! – Téreyné sértődötten felkapta a fejét. – Még a nevünket is megmagyarosította az uram! De hát azért módjával kell bánni azzal a nagy magyaroskodással! A grófné sem jött tavaly magyar ruhában a bálba!

Kölcseyné nem felelt, de összeszorított ajka nyíltan mutatta, hogy mennyi mindent hallgat el. Térey, a sváb inspektor, akit még nemrég Fleklnék hívtak, persze hogy nem dicsekszik a magyarságával. Az ilyen ember házában, úgy látszik, nincs becsülete a hazafiúságnak. Hogy is lehetne? Hiszen nem olyan régi, igazi nemes család, mint a Kölcseyek, akik Ond vezérrel együtt jöttek az országba. Földet vásárolhat Térey, amennyit csak akar, hiszen a gróf bőségesen megfizeti, de a magyarsághoz való igazi odatarozást pénzért nem lehet kapni.

– Nézd, éppen most mutatja be Riskó Náci Marimnak meg Juliskának a költőt! – Téreyné izgalmaiban felemelkedett, hatalmas keble csak úgy hullámozott a felindulástól. – Vajon melyiket kéri fel? Jaj, csak Juliskát vigye táncba! Mari hadd táncoljon inkább Papp Zsigával!

Kölcseyné kicsit csodálkozva nézte izgatott szomszédnőjét. De nem kérdezősködött, hogy miért lenne olyan nagy baj, hogyha

az országos hírű, fiatal költő, akiről Csekén annyi tisztelettel beszélnek, felkérné Marit táncolni.

De a fekete atillás fiatalember egyik lányt sem kérte fel. Mari Papp Zsigával táncolt, Júlia pedig Uray Endrével. Csak amikor a táncnak vége lett, s a két lány leült a terem szélén levő padok egyikére, akkor lépett hozzájuk Petőfi.

– Bocsássanak meg, hogy előbb nem kértem fel egyiküket sem – mentegetődzött. – Nemcsak azért történt ez, mert gavalérjaik egy szempillantás alatt elragadták tőlem – hanem azért is, mert nem tudok táncolni!

Júlia és Mari egymásra néztek, majd a költőre, aztán Júlia mondotta ki mindkettőjük gondolatát:

– A tánc nem boszorkányság, szívesen megtanítjuk rá!

– Nagyon nagy dologra vállalkoznának a kisasszonyok – mosolyodott el Petőfi. – Vahot Imre, egykori szerkesztő, aki világhírt akart csinálni belőlem, elhatározta, hogy megtanít táncolni. De alighogy megtettem az első lépéseket, elment a kedve!

– Ha magának máshoz van tehetsége, hagyja a táncot azoknak, akiknek máshoz amúgy sincs tehetségük! – Júlia most nézte meg alaposabban a költőt, és mindjárt feltűnt, sápadt arcában milyen különös tűzzel csillog a szeme.

– A kettő nem zárja ki egymást – Petőfi végigsimította felfelé ágaskodó, kurta haját –, csak abban az időben, amikor meg kellett volna tanulnom táncolni, mindenfajta más dolgot műveltem.

– Sokat hallottam magáról – bólintott Júlia. – Sass Karcsi édesapám keze alatt írnok Erdődön. Ő adta ide az első verseskötetét is.

Kis csend követte ezt a mondatot. Petőfi várakozva nézett a lányra, várta, hogy a mondat folytatásaként valami dicséretet kapjon. Mindenkitől jólesett a dicsérő szó, de különösen jólesett volna ettől a fehér ruhás teremtéstől, akinek valami elragadóan furcsa van a tekintetében, valami, ami szinte kényszeríti, hogy

ne tudjon máshová nézni. Ha egy pillanatra lekapja a szemét, már újra rá kell nézni, s úgy érzi, nem tudna betelni a nézésével.

– És...

– Azt akarja kérdezni, hogy tetszettek a versei? – Júlia könnyedén forgatta a legyezőjét, s azon gondolkozott, hogy megmondja-e az igazat. Talán megsérti vele a költőt, aki olyan szomjas tekintettel nézi, hogy a körülötte ülők is észreveszik.

– Igen – Petőfi nagyot nyelt izgalmában.

– Mondhatnám azt, hogy éppen úgy elbűvölt minden sora, mint Sass Karcsit, aki betéve tudja minden költeményét. De megmondom az igazat, mert sohasem szoktam hazudni. Eleinte... illetlennek találtam a verseket, furcsa volt a hangjuk. Gondolkoztam is később, amikor már minden sora nagyon tetszett, miért is voltam első időben úgy megbotránkozva. Rájöttem. A maga versei olyanok, mint amikor egy jól fűtött szobában hirtelen kinyitják az ablakot. Az ablakon friss levegő tódul be, olyan erővel, hogy a szobában ülők kicsit összeborzonganak, az asztalon levő papírlapok a földre hullanak, még a terítő csipkéje is meglegbben. Aki nem szereti a friss levegőt, sietve bezárja az ablakot, felszedi a leesett papírokat, és visszaigazítja a terítőt. De aki szereti a friss levegőt, az... nem törődik a lehullott papírokkal, s kinyitja a másik ablakot is!

Petőfit úgy elbűvölték a lány szavai, hogy nem tudott megszólalni. Csak nézte a lányt, mintha nem is élő ember lenne, hanem valami varázslat, ami pillanatok alatt eltűnhet. Szerette volna megérinteni, végigsimítani karjának azt a kis részét, amelyet fedetlenül hagyott a magas szárú kesztyű.

A zene megszólalt, Uray Endre már indult is Júlia felé. Schreiner is felbukkant, nemrég érkezhetett, mindketten szinte egyszerre hajoltak meg a lány előtt. Júlia egy oldalpillantást vetett a költőre, akinek abban a percben, hogy megjelentek a táncosok, elsötétedett az arca.

– Ezt a táncot Petőfi Sándornak ígértem – mondta Júlia, majd amikor látta, hogy Petőfi kicsit riadtan néz rá, mosolyogva folytatta: – De mivel ő nem tud jól táncolni, megállapodtunk abban, hogy a tánc helyett beszélgetni fogunk. De a táncrendemben a palotás mellett szerepel a maga neve, Bandika, azt magával táncolom!

Uray Endre csak nehezen tudott uralkodni arcvonásain, egy pillanatig mozdulatlanul állt, aztán kurta meghajlással sarkon fordult, és eltűnt a táncolók tömegében. Mari Papp Zsiga karján ellejtett Júlia előtt, s amikor látta, hogy az Petőfivel úgy beszélget, mintha nem is a megyebálon, hanem otthon, a társalgóban ülnének, kis, intő pillantást vetett felé. De Júlia nem vette észre barátnője jeladását. Azt sem vette észre, hogy a karzatról Téreyné mind jobban növekvő nyugtalansággal figyeli, majd feláll, s a táncteremben férjét keresgéli. Térey Gábor azonban beült a kártyaszobába, s bár maga nem ferblizett, a többiek játékát figyelte. Amikor hívták, hogy üljön be közéjük, szégyenlősen jelentette ki, hogy nem játszhat, fogadalma köti. „Ne kertelj, te papucs-hős – intették le a megyei urak –, a feleséged tiltott el a kártyától!” Térey megadóan bólintott; de azért ott maradt a kártyaszobában mindaddig, amíg Téreyné meg nem jelent.

– Jöjjön azonnal, Gábor! – szólította fel parancsoló hangon. – Úgy viselkedik az a lány, hogy kész botrány.

Térey úgy pattant fel, mint aki szögbe ült, és sápadtan az izgalomtól kérdezte:

– Mi történt? Mit csinált Mari?

– Nem Mariról beszélek, hanem a védencéről, Juliskáról! Azt hiszi, hogy vizitszoba a táncterem, s azért hoztuk ide, hogy társalogjon! Ott ül a pamlagon azzal a híres alakkal, és kikoszorúzza a táncosait! No még csak az kellene, hogy Mari ilyent tegyen! Szégyenszemre hazarángatnám a bálból, és otthon megkapná a magáét!

– De édes lelkem, ne izgassa fel magát – kérlelte Térey, és

nyugtalanul pislogott jobbra-balra, mert itt is, ott is kaján mosollyal figyelték Téreyné hangos kifakadását.

Mire a házaspár a bálterembe ért, Júlia éppen Uray karján táncolt. Marit pedig Papp Zsigától Dierkesz kérte el.

– Mit akar, kedvesem, mind a két lány táncol! – Térey most az egyszer fel merte emelni a hangját. – Kiért csinálta ezt a jeletet? Úgy rángatott ki a kártyaszobából, mint egy iskolás gyereket! Megszoktam már azt, hogy állandóan egzecíroz, nem is zavar túlságosan, de lehetne magában annyi jóézés, hogy mások előtt nem kérkedik azzal, hogy papucshős a férje!

– No mi az, telebeszélték tán a fejét a cimborái? Haragszanak, hogy nem kártyázik velük, s nem tudják elszedni a pénzét?

– Jól van, jól van! – Térey mélyet sóhajtott, aztán csendesen, de nagyon határozottan mondotta: – Azt ajánlom, Mária, hogy hagyja abba a pörölést, mert ha én egyszer dühbe jövök, elcsodálkozik, hogy mire vagyok képes!

Ugyan mire? – akarta kérdezni Téreyné fejét felkapva, de volt valami a férje tekintetében, ami hallgatásra kényszerítette. Így csak ennyit mondott:

– Kérem, akkor üljön le mellém egy kicsit a karzatra, ne menjen vissza a kártyaszobába! Halálra unom már magam, Kölcsey Mihályné annyit locsog, hogy beleszédül a fejem.

Térey engedelmesen követte feleségét, melléült, s szomorúan gondolt arra, hogy húsz esztendeje éppen egy megyebálon szeretett belé a feleségébe. Mária akkor nádszálvékony, ígésző mosolyú teremtes volt, alig lehetett szóra bírni. Most pedig... Térey megadóan nézte az elterebélyesedett, rengő tokájú asszonyt, ajka felett pelyhedző kis bajuszát, szúrós tekintetét. – Meg kellene tiltani a bálakat! – tört ki belőle hirtelen. Téreyné, aki azt hitte, hogy férje Júlia viselkedésére gondol, beleegyezően bólintott. – Mindenesetre az ilyen kacér teremteseket, mint a maga védenice, el kellene tiltani a bálaktól! – mondta felháborodottan.

Éjfél tájban megjelent a grófné is, s a szupécárdást végigtáncolta. Petőfi a terem sarkában állt, s Júliát kereste a tekintete. Mind komorabb lett az arca, homlokán elmélyült a két ránc, mert a lány alighogy néhány lépést tett meg táncosával, már valaki meghajolt előtte, és vitte tovább. Papp Zsiga megállt mellette, s részvevően barátja vállára tette a kezét.

– Kérd fel – ajánlotta –, valahogy csak elugrálsz te is ebben a forgatagban, különben mindig mások lebzselnek körülötte. Pedig látom... neked is tetszik Szendrey Júlia.

Petőfi anélkül, hogy egy másodpercre is levette volna szemét a lányról, aki egyik táncos karjából a másikba repült, keményen mondotta:

– Az a lány az enyém!

3.

– Nos, szennyes a derekatok, fáj a lábatok? – Ezzel a kérdéssel fogadta Náncsi néni másnap az ebédnél megjelent két leányt. – Boldogult édesanyám minden bál után megkérdezte tőlünk, s örült, ha mindkét kérdésre igennel feleltünk. Mert amelyik lány ruhájának tiszta a dereka, azt a lányt nem sokat forgatták a gavallérok. Márpedig nincs annál nagyobb szégyen, mint ha egy lány egy bálon petrezselymet árul. Sem én, sem Linka húgom nem árultunk soha petrezselymet. Egy bálon ismerkedtünk meg mind a ketten a jövődöbelinkkel, egy napon lett volna az esküvőnk, s egy napon temettük el a vőlegényünket. Az 1816-os szörnyű kolerában. Akadtak kérőink azóta is szép számmal, de mi hűek maradtunk adott szavunkhoz.

Mari megadóan hallgatta Náncsi néni elbeszélését, amelyet már nagyon sokszor hallott az évek folyamán, sőt Júlia számára sem volt új a történet. De ő most az egyszer nem bánta, mit fe-